

**Uchwała Nr ...../...../2019
Rady Miasta i Gminy Wysoka
z dnia 28 sierpnia 2019 r.**

w sprawie zatwierdzenia zmian do Planu Rozwoju miejscowości Mościska .

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 506), w związku z art. 3 ust. 3 i art. 4 ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1295), **Rada Miasta i Gminy Wysoka uchwala**, co następuje:

§ 1. Zatwierdza się zmiany do Planu Rozwoju miejscowości Mościska przyjęte w dniu 1 lipca 2019 r. przez Zebranie Wiejskie mieszkańców sołectwa Mościska, stanowiące Załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Wysoka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADCA PRAWNY

Barbara Basara
Rd.V 148

Załącznik do Uchwały Nr ...../...../2019
Rady Miasta i Gminy Wysoka
z dnia 28 sierpnia 2019 r.

PLAN ROZWOJU
MIEJSCOWOŚCI MOŚCISKA
na lata 2016 - 2023

Plan zawiera tekst jednolity uwzględniający zmiany (oznaczone je kolorem niebieskim i podkreślono) jakich dokonano Uchwałą nr 4 Zebrania Wiejskiego Sołectwa Mościska z dnia 1 lipca 2019 r. Stanowi on załącznik do wymienionej Uchwały.

RADCA PRAWNY

Barbara Basara
Bd-P 148

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie do Planu rozwoju miejscowości	4
2. Charakterystyka miejscowości	5
3. Inwentaryzacja zasobów służących rozwojowi miejscowości	7
3.1. Zasoby przyrodnicze	7
3.2. Dziedzictwo kulturowe	7
3.3. Infrastruktura techniczna	8
3.4. Infrastruktura społeczna wsi	9
3.5. Kapitał społeczny miejscowości	9
3.6. Gospodarka	10
4. Analiza SWOT	11
4.1. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości oraz szans i zagrożeń (czynników rozwoju)	11
4.2. Wnioski i rekomendacje z analizy SWOT	11
5. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną.....	13
6. Wdrażanie Planu rozwoju miejscowości	15

1. WPROWADZENIE DO PLANU ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI

Miejscowość Mościska jest jedną z 16 miejscowości ogółem i jedną z 12 sołectkich (obejmującą także wieś Kostrzynek) wchodzących w skład Miasta i Gminy Wysoka, posiadającej status gminy miejsko – wiejskiej. Miasto i Gmina położona jest na Wysoczyźnie Krajeńskiej, a administracyjnie – w powiecie pilskim, województwie wielkopolskim. Wraz z kilkoma okolicznymi gminami objęta jest – wyznaczonym przez Plan zagospodarowania przestrzennego województwa – obszarem wspierania rozwoju, jako mającym niekorzystne warunki gospodarowania.

Warunki te nie ulegają poprawie, a wręcz przeciwnie (co potwierdza Strategia województwa wielkopolskiego „Wielkopolska 2020”) obszary te ulegają dalszej marginalizacji wobec centralnej części województwa. (...)*

Miasto i Gmina Wysoka nie ma strategii rozwoju w formie uchwalonego dokumentu. Nie znaczy to jednak, iż rozwój Miasta i Gminy ma charakter przypadkowy. Prowadzony jest on w sposób przemyślany. Jego długofalowe cele wytycza Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego¹, kilka miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów odnowy miejscowości przyjętych do realizacji w latach ubiegłych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego identyfikuje nie tylko warunki rozwoju, ale wyznacza cele i najważniejsze obszary działań strategicznych. Miasto i Gmina Wysoka ma też opracowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej².

---

* Małe fragmenty tekstu pierwotnego wykreślone jako nieistotne i zdezaktualizowane

¹ Dokument przyjęty Uchwałą Rady MiG nr XLVII/291/2010 z dnia 8.09.2010 r., wraz z późniejszymi zmianami, ostatnia z 2016 r.

² Dokument przyjęty Uchwałą Rady MiG nr XIII/58/2015 z dnia 15.10.2015 r. wraz z późniejszymi zmianami, ostatnia z 30.09.2016 r.

Plany odnowy miejscowości, podobnie jak niniejszy Plan rozwoju miejscowości, są mini strategiami. Tworzą, wraz z wcześniej wymienionymi dokumentami planistycznymi i z Wieloletnią prognozą finansową Miasta i Gminy³, dobrą podstawę do prowadzenia zintegrowanej, planowej polityki rozwoju. Wszystkie te dokumenty zostały opracowane z udziałem lokalnej społeczności, a potem przyjęte do realizacji stosownymi uchwałami Rady Miasta i Gminy, a niektóre – jak plany odnowy lub plany rozwoju miejscowości – uprzednimi uchwałami zebrań wiejskich. Posiłkując się oceną zasobów wsi i analizą SWOT dokonano podczas tych zebrań ustalenia zadań do realizacji i wytyczono cele do osiągnięcia. Tak więc zapewniono udział mieszkańców w tworzeniu Planu, jego realizacji, a potem ocenie wykonania.

Niniejszy Plan został przyjęty przez Zebranie Wiejskie w dniu 17.06.2016 roku, a w dniu 1 lipca 2019 r. Uchwałą tegoż zebrania zmieniony. Po zatwierdzeniu zmian przez Radę Miasta i Gminy Plan będzie załącznikiem do wniosku Gminy w ubieganiu się o wsparcie inwestycji pod nazwą „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w Mościskach” realizowanej z działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi...” w ramach PROW 2014-2020. (...)* W zakres inwestycji wchodzi też przyłącza niektórych działek do sieci w obrębie geodezyjnym Wysoka Mała.

2. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

Ludność sołectwa liczy 382 osoby, w tym ludność Kostrzynka 102 osoby. (...)*

Wyróżniającą cechą wiejskiej populacji jest wysoki odsetek ludności w wieku produkcyjnym. Obręb geodezyjny wsi Mościska obejmuje 1.290 ha gruntów.

Okoliczne grunty tworzą jednorodną, nieco pofałdowaną przestrzeń rolniczą, z enklawami łąk w pobliżu cieków i zbiorników wodnych. Mościska są wsią o randze podstawowej, którą znamionuje obecność szkoły z placem zabaw, świetlicy wiejskiej z otaczającym terenem, sklepem wiejskim. Na mapach agroturystycznych Krajny Mościska oznaczono jako wieś, którą warto zobaczyć.

* Małe fragmenty tekstu pierwotnego wykreślone jako nieistotne i zdezaktualizowane

³ Dokument przyjęty Uchwałą Rady MiG nr XVII/84/2015 wraz z późniejszymi zmianami

Pierwsze wzmianki historyczne o wsi pochodzą z 1427 roku. Zamieszkała jednak była długo wcześniej, o czym świadczą odkryte tu groby skrzynkowe grupy kaszubskiej kultury łużyckiej. Ludność Pomorza przemieszczająca się wówczas z północy na południe, a od XIII wieku także z położonych na południu Kujaw i Pałuk zasiedlała tereny obecnego obszaru Mościsk i okolicznych wsi. Parafię założono tu w 1479 roku. Wieś miała w tym czasie powierzchnię uprawną wynoszącą 25 łąnów (około 400 ha) z tego 7 łąnów należało do folwarku, przechodzącego w ciągu wieków kolejno do różnych rodów. Pod koniec XIX wieku ówczesny właściciel wybudował dwór w stylu neorenesansowym, z parkiem (obiekty istnieją do dziś, choć są w złym stanie).

W latach 30-tych XX wieku poza starym centrum wsi powstały drewniane zespoły zagrodowe wzdłuż dróg dojazdowych bądź zagrody rozproszone.

Po II wojnie światowej na bazie folwarku z dworem utworzono Państwowe Gospodarstwo Rolne. Pobudowało ono dla potrzeb swoich pracowników wielorodzinne domy mieszkalne i budynki pomocnicze. Budownictwo to w przewadze nie zostało zharmonizowane ze stylem dawnej zabudowy.

Stan ładu przestrzennego wsi jest mimo to zadowalający, a jej obszary predestynowane są w aktualnym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego do dalszego rozwoju sieci osadniczej, w formie zabudowy mieszkaniowo – usługowej po uprzednim pełnym wyposażeniu obszarów przeznaczonych do zabudowy w infrastrukturę techniczną, z zachowaniem regionalnego charakteru zabudowy. Dopuszcza się też porządkowanie zabudowy m.in. poprzez zabudowę plomb.

Obszarem o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców sprzyjającym nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na położenie i cechy funkcjonalno – przestrzenne jest teren Szkoły Podstawowej oraz świetlica wiejska i jej otoczenie.

3. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ROZWOJOWI MIEJSCOWOŚCI

3.1. Zasoby przyrodnicze

Najważniejszym zasobem przyrodniczym są gleby o dużej przydatności rolniczej, należące do kompleksów pszennego i pszenno – żytniego; kompleksów uznawanych powszechnie za jedne z lepszych w subregionie pilskim. Przesądza to o głównej funkcji wsi, którą jest rolnictwo, z usługową funkcją pomocniczą. Grunty rolne wraz z lekko rzeźbionym reliefem i występującymi miejscowo śródpolnymi zadrzewieniami oraz polnymi fitocenozy tworzą nie tylko cenne przyrodniczo agro-ekosystemy, ale także – zwłaszcza w czasie wegetacji – barwne krajobrazy.

Lokalny klimat ma charakter przejściowy pomiędzy chłodnym klimatem Pomorza, a ciepłym i suchym klimatem Wielkopolski. Znamionuje go klimat stosunkowo chłodny, lato krótkie, zima dłuższa. Dni chłodnych jest około 100, ale pokrywa śnieżna krótkotrwała (38 – 50 dni). Wiatry zachodnie, najsilniejsze zimą. Suma opadów zmienna. Najwięcej w lipcu, najmniej w lutym.

3.2. Dziedzictwo kulturowe

Do dziedzictwa kulturowego należą obiekty o wartości historycznej. Są nimi objęte ochroną konserwatorską:

- 1) Zespół dworski składający się z pałacu, parku, folwarku, pochodzące z II połowy XIX wieku. Cennymi obiektami folwarku są neogotycki spichlerz i murowana obora. Dawny zespół dworski jest dziś podzielony na dwie odrębne własności prywatne (folwark i park z pałacem);

Fragment zabytkowego parku

- 2) Układ ruralistyczny, w strefach historycznych założeń, mających formę ulicówki z murowaną zabudową kalenicową, nakrytą dwuspadowymi dachami;
- 3) Domy o nr: 10, 29, 30, 34, 35 (początek XX wieku);
- 4) Szkoła (z 1990 roku);
- 5) Cmentarz katolicki z 1830 roku (nieczynny);
- 6) Cmentarz ewangelicki z przełomu XIX / XX wieku (nieczynny).

Szkoła

3.3. Infrastruktura techniczna

Infrastrukturę techniczną wsi tworzą:

- 1) Droga powiatowa 1182P łącząca Mościska z Kostrzynkiem, Rudną i Wysoką, a w drugim kierunku z Grabównem i drogą krajową nr 10;
- 2) Sieć elektryczna;
- 3) Rowy odprowadzające wody do Strużnicy, a dalej przez Głomię do Gwdy i Noteci, bądź przez kanał Okaliniec do Noteci.

Najbardziej dotkliwie daje się we znaki brak sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Ścieki w najlepszym razie są odprowadzane do szamb lub gromadzone w wolnostojących ustępach i wywożone do zbiorczej oczyszczalni w mieście Wysoka, a zdarza się że odprowadzane są, albo wylewane, wprost do rowów.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nakazuje sukcesywne porządkowanie gospodarki ściekowej w całej gminie, polegające na oczyszczaniu ścieków, jako sposobu na poprawę czystości wód w zlewni rzek i kanałów. Uzależnia też od tego rozwój dalszego osadnictwa. Dlatego Miasto i Gmina Wysoka podejmuje stosowne inwestycje, o których dalej.

3.4. Infrastruktura społeczna wsi

Infrastruktura społeczna to Szkoła Podstawowa i świetlica wiejska wraz z otaczającymi te obiekty terenami. Są to, poza sklepem spożywczo – przemysłowym, główne miejsca sprzyjające nawiązywaniu i podtrzymywaniu więzi społecznych i kontaktów międzyludzkich.

Świetlica wiejska

Plac zabaw i rekreacji

3.5. Kapitał społeczny miejscowości

Kapitał społeczny, czyli zdolność jej mieszkańców do mobilizacji i łączenia zasobów dla osiągnięcia wspólnych celów jest słaby. Wymaga to uporczywego budowania tego kapitału, najlepiej poprzez wspólne działanie. Zadanie takie stawiają przed sobą Rada Sołecka i Zarząd nowo powołanego Stowarzyszenia Dziedzictwa Kulturowego i Sportu Wielkopolan Powiatu Pilskiego oraz Miasta i Gminy Wysoka w Mościskach, a mającego na celu ochronę dziedzictwa historyczno – kulturowego oraz prowadzenie działalności rekreacyjno – sportowej.

Niezależnie od swojej działalności statutowej Stowarzyszenie zamierza brać udział w pracach na rzecz szeroko rozumianego rozwoju miejscowości.

3.6. Gospodarka

Gospodarka oparta jest głównie na rolnictwie, w tym warzywnictwie i sadownictwie. We wsi na bazie byłego folwarku, a potem Państwowego Gospodarstwa Rolnego prowadzone jest gospodarstwo wielkorolne z fermą drobiu.

Nadto rolniczą produkcję towarową prowadzi 5 gospodarstw rodzinnych, dających zatrudnienie i utrzymanie swoim domownikom. Kilka osób zatrudnia dorywczo ogrodnictwo. Szkoła i sklep zatrudnia znikomą liczbę osób. Reszta utrzymuje się z pracy poza wsią, głównie w Śmiłowie (Farmutil, Zakłady Mięsne HS), w Pile, Wysokiej itd. albo z pracy na własny rachunek lub z rent i emerytur. Byli pracownicy ówczesnego PGR wspomagają swoje utrzymanie z 5-arowych ogródków przydomowych, nabytych na preferencyjnych warunkach z Agencji Nieruchomości Rolnych.

4. ANALIZA SWOT

4.1. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości oraz szans i zagrożeń (czynników rozwoju)

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE (na które wieś może mieć wpływ) ↓	MOCNE STRONY – ładne okolice z urzeźbionym terenem i z bogatą szatą roślinną; – żyzne gleby, o dużej przydatności rolniczej; – zdeterminowane do działań przywództwo miejscowej organizacji pozarządowej.	SŁABE STRONY – trudności z zaopatrzeniem w wodę i brak kanalizacji sanitarnej, zanieczyszczenie wód; – bardzo mało miejsc pracy i konieczność jej poszukiwania poza wsią; – niewystarczająca infrastruktura społeczna i rekreacyjna; – niedostateczne zagospodarowanie terenu wokół świetlicy wiejskiej.
CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE (na które wieś nie ma wpływu) →	SZANSE – budowa sieci kanalizacyjnej szansą na lepszy komfort życia i poprawę czystości środowiska, zwłaszcza wód; – dostępność zewnętrznych środków finansowych na rozwój wsi.	ZAGROŻENIA – marginalizacja obszaru północnej Wielkopolski skutkująca niedoposażeniem miejscowości w podstawową infrastrukturę; – mało organizacji pozarządowych we wsi; – mało aktywne władze sołectwa.
	↑ CZYNNIKI POZYTYWNE	↑ CZYNNIKI NEGATYWNE

4.2. Wnioski i rekomendacje z analizy SWOT

- 1) Istnieje pilna potrzeba:
  - a) budowy sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej;
  - b) rozbudowy i dobudowy infrastruktury społecznej i rekreacyjnej;
  - c) ożywienia życia społeczności wiejskiej;
- 2) Zachodzi konieczność aktywizacji lokalnej społeczności w zakresie:
  - a) uczestnictwa w rozbudowie małej infrastruktury społecznej i rekreacyjnej,
  - b) organizowania wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i innych,
  - c) pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój wsi;

- 3) Urząd Miasta i Gminy Wysoka oraz Biuro LGD „Krajna nad Notecią” powinny zapewnić społeczności wsi Mościska pomoc w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na podejmowane przez tą społeczność inicjatywy inwestycyjne i społeczne.

**5. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJĄCYCH
SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ**

Cel główny Planu rozwoju miejscowości	Cele szczegółowe, które zamierza się osiągnąć poprzez realizację projektów / przedsięwzięć	Zadania / przedsięwzięcia			Spodziewane lata realizacji
		Nazwa zadania / przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe nakłady w zł Źródła finansowania	
Poprawa warunków i jakości życia we wsi z aktywnym udziałem mieszkańców i ich organizacji społecznych	1. Poprawienie warunków bytowych mieszkańców i czystości środowiska	1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w <u>Mościskach</u>	Miasto i Gmina	ok. <u>2,5</u> mln zł* MiG + PROW 2014-2020	<u>2019 – 2022</u>
	2. Poprawienie warunków do korzystania z infrastruktury rekreacyjnej	2. Utwardzenie (polbruk) placu zabaw i rekreacji, naprawa ogrodzenia	Miasto i Gmina, Sołectwo	20 000 Fundusz Sołecki	2016 – 2017
	3. Zwiększenie dostępności mieszkańców do infrastruktury rekreacyjnej	3. Budowa wiaty rekreacyjnej i / lub siłowni zewnętrznej	Miasto i Gmina, Sołectwo	30 000 Wlkp. Odnowa wsi (Urz. Marsz.) <u>70%</u> Fundusz Soł. <u>30%</u>	2018 – <u>2020</u>
	4. Kultywowanie tradycji ludowych połączonych z nowoczesnością	4. Zorganizowanie warsztatów rękodzielniczych	Stowarzyszenie	15 000 95% LGD 5% mieszkańcy	2017 - <u>2019</u>
	5. Wzmocnienie kapitału społecznego i integracji mieszkańców	5. Organizacja Turnieju rekreacyjno – sportowego lub festynu	Stowarzyszenie	10 000 95% LGD 5% mieszkańcy	<u>2018 - 2021</u>
	6. Aktywizowanie i integrowanie mieszkańców poprzez prace na rzecz dobra wspólnego wsi	6. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (placu zabaw i rekreacji) w tym: zakup nasadzeń, kosiarki, lamp, pielęgnacja terenu	Stowarzyszenie	10 000 80% S.W. „Nasza wieś naszą wspólną sprawą” 20% mieszkańcy	2018 – <u>2021</u>
	7. Wzmocnienie kapitału społecznego	7. Wyposażenie świetlicy wiejskiej	Stowarzyszenie	10 000 LGD 95%, Stowarz. i mieszkańcy 5%	2020

*Projekt obejmuje również przyłącza do sieci niektórych działek w obrębie geod. 0013 wsi Wysoka Mała

<u>Zadania / przedsięwzięcia</u>					
<u>Cel główny Planu rozwoju miejscowości</u>	<u>Cele szczegółowe, które zamierza się osiągnąć poprzez realizację projektów / przedsięwzięć</u>	<u>Nazwa zadania / przedsięwzięcia</u>	<u>Podmiot odpowiedzialny za realizację</u>	<u>Szacunkowe nakłady w zł</u>	<u>Spodziewane lata realizacji</u>
				<u>Źródła finansowania</u>	
<u>Poprawa warunków i jakości życia we wsi z aktywnym udziałem mieszkańców i ich organizacji społecznych</u>	8. <u>Poprawienie dostępności mieszkańców do infrastruktury komunikacyjnej</u>	8. <u>Dokończenie budowy chodnika w Mościskach (do końca wsi, po zakończeniu inwestycji wod. – kan.)</u>	<u>Powiat, Miasto i Gmina</u>	ok. <u>1,2 mln zł</u> 50% <u>Powiat</u> 50% <u>M i G</u>	<u>2021 – 2022</u>
	9. <u>Jak w punkcie 8</u>	9. <u>Oświetlenie drogi poprzez budowę lampy</u>	<u>Miasto i Gmina, Sołectwo</u>	ok. <u>6 000 zł</u> <u>Fundusz Sołecki</u>	<u>2021</u>
	10. <u>Poprawienie dostępności mieszkańców do infrastruktury komunikacyjnej i rekreacyjnej</u>	10. <u>Budowa ścieżki pieszo – rowerowej do skrzyżowania z drogą powiatową (ok. 600 m) i zagospodarowanie terenu rekreacyjnego w Kostrzynku</u>	<u>Miasto i Gmina, Sołectwo</u>	<u>Ok. 250 000 zł</u> <u>Miasto i Gmina, Fundusz Sołecki</u>	<u>2022 – 2023</u>

6. WDRAŻANIE PLANU ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI

Partycypacyjność lokalnej społeczności odnosi się nie tylko do tworzenia Planu rozwoju miejscowości, ale także do realizacji tego Planu, postępów w jego wdrażaniu i oceny osiągniętych rezultatów.

Rozwój wsi jest procesem wieloletnim i wielozadaniowym. Wymagać więc będzie respektowania dokonanych ustaleń i koordynowania ich realizacji.

Zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia aktywizujące ludność będą współfinansowane różnymi środkami finansowymi. Budowa sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej oraz kilku mniejszych zadań koordynowana będzie i finansowana przez Miasto i Gminę przy udziale środków PROW 2014-2020. Realizacja pozostałych zadań współfinansowana będzie ze środków PROW 2014-2020 dysponowanych przez Lokalną Grupę Działania, bądź z funduszy własnych Samorządu Wojewódzkiego i wymagać będzie koordynacji ze strony Sołtysa i Rady Sołeckiej. Lokalna Grupa Działania środki PROW udostępnia w drodze konkursów na realizację Lokalnej Strategii Działania, a Samorząd Wojewódzki środki własne w ramach [Programu Wielkopolska Odnowa Wsi 2013 – 2020 obejmującego konkursy](#) : „Nasza wieś naszą wspólną sprawą” (dla organizacji pozarządowych), „Odnowa wsi szansą dla aktywnych sołectw” i „Pięknieje wielkopolska wieś” (obydwa konkursy dla sołectw). Środki te wykorzystać można na upiększenie wsi, zagospodarowanie przestrzeni publicznej wsi, zakup towarów służących kultywowaniu lokalnych tradycji, rozwój małej infrastruktury służącej wsi, zachowanie i odtwarzanie dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego, na szkolenia, warsztaty itd..

W pozyskiwanie tych środków zaangażuje się miejscowa organizacja pozarządowa, a w pomoc organizacyjną przy ich zagospodarowaniu Sołtys i Rada Sołecka. Wszyscy zaś mieszkańcy zapewnią wkład własny wymagany przy współfinansowaniu zadań z funduszy zewnętrznych. Wkład ten może polegać na pracy własnej mieszkańców, której wartość wyceniona w pieniądzu wynosić musi co najmniej 5% kosztów realizacyjnych zadania / przedsięwzięcia (w przypadku współfinansowania ze strony LGD) do 20% przy współfinansowaniu z funduszy własnych Samorządu Wojewódzkiego.

Wszystko to, co opisano wyżej dotyczy sytuacji, gdy o środki ubiegać się będą organizacje pozarządowe.

W przypadku, gdy o środki zewnętrzne za pośrednictwem Miasta i Gminy ubiegać się będzie w Samorządzie Wojewódzkim Sołectwo, wkład własny pochodzić będzie w części z Funduszu Sołeckiego, a w części stanowić będzie wkład pracy własnej mieszkańców.

Na wsi nie jest potrzebny monitoring postępu prac, każdy mieszkaniec bowiem widzi, co się we wsi dzieje i czy jest realizowane to, co założono.

Ocena realizacji Planu będzie dokonywana przez Radę Sołecką corocznie na podstawie oglądu realizowanych prac, a w okresach dłuższych przez Zebranie Wiejskie.

Plan rozwoju powinien być stale dostępny dla mieszkańców. Odpowiednią formą do tego mogą być zebrania wiejskie, prezentacja w telewizji, w Internecie, w prasie itd..

Końcowa ocena realizacji powinna być dokonana po [2023 roku](#).